บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันด้วยความเจริญเติบโตทางเทคโนโลยีทางด้านการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อสื่อสารทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ โดยผ่านทางคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะเป็นเครือข่าย หรือที่เรียกกันว่า “เครือข่ายอินเตอร์เน็ต” (Internet Network) ซึ่งทำให้บุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลกสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา ก่อให้เกิดการติดต่อค้าขายสินค้าและบริการ ระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างไกลกันโดยระยะทาง สามารถทำธุรกรรมในการซื้อขายสินค้าและบริการในรูปแบบต่างๆ มากมาย โดยกระทำผ่านทางเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่คนส่วนใหญ่รู้จักกันในนามของ “การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce)” หรืออีคอมเมิร์ช (E-commerce)

เมื่อมีการดำเนินการตามรูปแบบของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการขายสินค้าและบริการ โดยดำเนินธุรกิจครบวงจรบนเครือข่าย (Electronics Delivery and Service) แล้วนั้น ขั้นตอนของการทำธุรกรรมบนเครือข่ายอินเตอร์เน็ตที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ขั้นตอนของการชำระเงิน ซึ่งในปัจจุบันมีระบบการชำระเงินรูปแบบต่างๆ มากมาย ที่แข่งขันกันพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งวิธีการชำระเงินผ่านอินเตอร์เน็ตนั้น จะเป็นเพียงแค่การส่งข้อมูลการชำระเงินโดยใช้สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการถือเงินสดนำมามอบชำระกัน โดยการชำระผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประมวลผลการจ่ายหรือรับเงินแทนการรับเหรียญหรือธนบัตร ซึ่งการชำระเงินด้วยระบบดังกล่าวในปัจจุบันยังมีข้อบกพร่องที่เป็นประเด็นปัญหาที่ต้องนำมาพิจารณาและศึกษาหาช่องทางการแก้จุดบกพร่องดังกล่าว เพื่อให้ธุรกรรมที่ทำนั้นมีความสมบูรณ์สมเจตนารมณ์ของการทำธุรกรรมทางด้านการค้าและบริการ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นปัญหาของข้อกฎหมายการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ได้ดังนี้

ปัญหาที่มีความสำคัญที่เข้ามาขัดขวางการปฏิบัติการชำระหนี้ของลูกหนี้ ซึ่งทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติการชำระหนี้ได้ คือ

1) ปัญหาในเรื่องเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือระบบดังกล่าวเกิดความบกพร่อง (Malfunction of the System) ซึ่งเกิดปัญหาที่ว่า หากเกิดความเสียหายขึ้นมาใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ การที่ผู้ถือบัตรจะหาหลักฐานอ้างว่าระบบคอมพิวเตอร์มีการขัดข้องคงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก เนื่องจากเป็นระบบที่อยู่ในความครอบครองของผู้ออกบัตร หรือสถาบันการเงิน อีกทั้งยังเป็นเรื่องทางด้านเทคนิคที่ละเอียดอ่อน ยากที่ผู้ถือบัตรจะทำความเข้าใจได้ ซึ่งกฎหมายควรเข้ามาปกป้องผู้บริโภคในเรื่องดังกล่าว

2) ปัญหาในเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Right of Privacy) เนื่องจากข้อมูลทางการเงินเป็นข้อมูลส่วนตัว จึงควรที่จะได้รับคุ้มครองป้องกันโดยกฎหมาย เพื่อจะนำข้อมูลดังกล่าวไปเปิดเผย หรือใช้ในทางที่ผิด โดยผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูลทางการเงินนั้นๆ มิได้ทำการอนุญาต

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาความสำคัญของปัญหาการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต

2.2 เพื่อศึกษาวิวัฒนาการทางกฎหมายเกี่ยวกับการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.3 เพื่อศึกษาข้อกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาของกฎหมายที่เกี่ยวกับการชำระหนี้เป็นตัวเงิน

2.5 เพื่อศึกษาและค้นคว้าหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. ขอบเขตของการศึกษา

โดยขอบเขตของการศึกษาในที่นี้ ผู้เขียนจะมุ่งเน้นศึกษาถึงปัญหาในรูปแบบต่างๆ ของการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก โดยศึกษาจากหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องของไทย เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการชำระหนี้เป็นตัวเงินและบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

4. สมมติฐานของการศึกษา

การชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยชำระทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต นับว่าเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญของการค้าขายและบริการในยุคปัจจุบัน ที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็ว ซึ่งจากความสะดวกรวดเร็วดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทางข้อกฎหมายของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากเงื่อนไขของสัญญา ซึ่งทำให้ผู้บริโภคไม่มีอำนาจในการต่อรอง ปัญหาการบอกเลิกการชำระเงินหากมีความจำเป็นเนื่องจากการไม่มีช่องว่างที่ผู้โอนเงินสามารถยกเลิกคำสั่งในการโอนเงินได้ ปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยการนำข้อมูลส่วนตัวไปเปิดเผยหรือใช้ในทางที่ผิด ปัญหาเรื่องเครื่องหรือระบบคอมพิวเตอร์เกิดความบกพร่อง ปัญหาเรื่องของการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในทางที่ผิดกฎหมายซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นการฉ้อโกง จากประเด็นปัญหาดังกล่าว รัฐจึงควรที่จะจัดให้มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ในเรื่องมาตรฐานของสัญญา และนำมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย เป็นต้น

5. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้เขียนใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและตำราทางกฎหมาย อีกทั้งยังได้ค้นคว้าวิจัยจากหนังสือและบทความที่มีอยู่ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากแหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากห้องสมุดกฎหมายของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันกฎหมายต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากเครือข่ายอินเตอร์เน็ต หรือตามเว็บไซต์ ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในต่างประเทศ โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่มีอยู่ ทั้งนี้ เพื่อนำมาปรับใช้กับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และข้อกฎหมายไทยที่มีอยู่ รวมทั้งเพื่อเป็นการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการชำระหนี้เป็นตัวเงิน โดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตในการติดต่อซื้อขายสินค้าและบริการที่อาจเกิดขึ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต

6.2 ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยทางอิเล็กทรอนิกส์

6.3 ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับปัญหาการชำระหนี้เป็นตัวเงิน โดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

6.4 ทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

6.5 ทำให้ทราบถึงการนำเอามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของการชำระหนี้เป็นตัวเงินโดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์